תורתך שאלתי

עיון בפרשיות השבוע בדרך שאלות ותשובות

גליון מס' 264 - לפרשת חיי שרה

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים (כד, א)

מדוע נכפל הלשון ונכתב גם 'זָקֵן', וגם 'בָּא בַּיָּמִים'?

- **פסיקתא זוטרתא** מבאר שעד אברהם לא ניכרו סימני גיל. הוא ביקש רחמים שתיראה עליו הדרת זקנה התואמת את מנין שנותיו ("בא בימים").
- ה**אברבנאל** מפרש ש'זָקֵן' מורה על ראשית הזקנה, ואילו 'בא בימים' מורה על עיצומה ובשלותה, תקופה של יישוב הדעת ושיקול דעת מעמיק.
- ה**כתב סופר** מוסיף שלעיתים דאגות שוחקות את האדם ומקדימות עליו זקנה בטרם עת. אך אברהם, שנתברך "בכל" מתוך שלווה וביטחון, זכה שזקנתו הגיעה כסדרה, כתוצאה טבעית של ימים גדושים ומלאים.

וַיָּבֵא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה (כג, ב)

מדוע לא הוזכר יצחק בהספד על שרה אמו, והרי חובת הבן בכבוד אמו גדולה אף מזו של הבעל?

עמל התורה

במדרש רבה מבואר שיצחק כלל לא היה בעיר. מיד לאחר העקידה שלח אותו אברהם ללמוד תורה בבית מדרשם של שם ועבר, ושם שהה שלוש שנים.

חמלה והגנה

רבנו בחיי מסביר שאברהם הסתיר מבנו את הבשורה הקשה, לחסוך ממנו צער עמוק, שהרי מיתת שרה נגרמה בעקבות שמועת העקידה.

הקדים לבוא

ה**'אברבנאל'** מבאר שיצחק ליווה את אמו ושהה עמה בחברון בפטירתה. התורה ציינה "וַיָּבֹא אַבְרָהָם" משום שהוא לבדו נדרש להגיע לשם במסע מיוחד מבאר שבע.

וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן (כג, ב)

מדוע נקראה העיר דווקא בשם 'חברון'?

השם 'חברון' מורה על מהות של חיבור עמוק בכמה רבדים:

- ראשית, **על שם האבות והאימהות.** ב**מדרש אגדה** מובא שהעיר נקראה על שם אברהם, "אותו חָבֵר" שקנה את המערה. המלבי"ם מוסיף שאברהם שינה את שמה מ'קרית ארבע' ל'חברון' כדי לבטא את התחברות ארבעת הזוגות לעם ישראל.
- שנית, ב**רובד הרוחני**: **רבנו בחיי** מסביר שנשמת הנקבר בה מתחברת ישירות לשכינה, והאלשיך מבאר ששם מתחבר פתח גן עדן עם העולמות העליונים.

אֶל אַרְצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי תֵּלֵךְ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי לְיִצְחָק (כד, ד)

מדוע שלח אברהם את עבדו למצוא אישה לבנו, ולא יצא למשימה זו בעצמו?

- ה**'חזקוני'** מבאר שאברהם היה מבוגר וטלטולי דרך ארוכה היו קשים בעבורו.
- ה**נצי"ב מוולוז'ין** מסביר שאברהם היה **עסוק בצרכי הרבים**: קירוב רחוקים ומתן מענה לכל דורש. מתוך מסירותו ונאמנותו לציבור, לא היה ביכולתו לעזוב את מקומו למסע ממושך של זמן רב. לכן הפקיד משימה זו בידי עבדו הנאמן.

שליחות אליעזר מבטאת את גדלות אברהם אבינו, **ששילב ענווה לצד הכרה במגבלות גופו עם מסירות נפש עילאית לצורכי הרבים.** מראיית טובת הכלל, ידע אברהם לבחור בשליח הנאמן ביותר כדי להקים את ביתו של יצחק.

הגליון מוקדש

לע"נ ר' יהודה אריה

ב"ר הרה"ג אברהם

זללה"ה

שואלים על השולחן

שאלת פתיחה ללימוד משפחתי

וַתְּכַל לְהַשְׁקֹתוֹ וַתֹּאמֶר גַּם לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב

מדוע המתינה שאליעזר יסיים לשתות, ורק אז הציעה להשקות גם את גמליו?

- **תולדות יצחק:** אילו היתה אומרת בבת אחת: "שתה אדוני וגם לגמליך אשאב", היה עשוי להשתמע שהיא רואה את מעמדו כשווה לבהמותיו.
- **אור החיים:** היה ראוי להשקות את הגמלים לפניו, אולם רבקה הבחינה בעייפות אליעזר ובחולשתו מהדרך, ולכן רק לאחר ששתה ורווה צימאונו הציעה להשקות גם את הגמלים.
- **רבי שלמה זלזניק:** רבקה שילבה חכמת חיים עם חסד. מחשש שאם תודיע לאליעזר מראש את כוונתה לשאוב מים ל-10 גמליו, הוא יתבייש ויקצר בשתייתו ויימנע מלרוות את צימאונו כדי לחסוך בטרחתה. ולכן המתינה בסבלנות עד שיסיים בנחת לשתות, ורק אז הפתיעה אותו בהצעתה המיוחדת לחסד עם גמליו.

מסקנות יישומיות לחיים:

1. **נתינה בטקט וברגישות.** חסד אמיתי אינו נמדד רק בעזרה עצמה, אלא גם באופן הגשתה. הצעת סיוע לזולת יש לעשות, כך שלא יביך ולא יפגע בכבוד הזולת
2. **סדרי עדיפויות בחמלה.** לעיתים ניצבות לפנינו בו זמנית כמה מעשי חסד. רבקה לימדה להביט בעיני הזולת, לזהות מי סובל כעת יותר, ולתת מענה מיידי למי שזקוק לו באותו רגע.

הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נְתַתִּיהָ

מדוע התעקש עפרון למכור לאברהם גם את השדה, בעוד שאברהם ביקש לרכוש רק את המערה?

ה'חזקוני' מבאר שללא השדה לא היתה דרך גישה למערה אולם רוב המפרשים (**הטור, המלבי"ם והשפת אמת**) רואים בכך תכסיס מסחרי ממולח: עפרון הבין שאברהם לא רוצה מתנות חינם וחפץ לשלם "בכסף מלא". כדי להצדיק מחיר עתק של 400 שקל כסף, "כרך" עפרון את השדה עם המערה באצטלה חגיגית של כבוד והרחבה לקבורת שרה, ובכך כפה עליו עסקה יקרה בהרבה משרצה.

<u>השאלות והתשובות מתוך ספרי 'תורתך שאלתי' לימוד פרשיות התורה בדרך שאלות ותשובות</u>

וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּה'... לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת...

מדוע אברהם השביע דווקא את עבדו אליעזר, שלא לקחת אישה מבנות כנען, ולא הטיל שבועה זו ישירות על בנו, יצחק?

הרמב"ן מבאר שאברהם בטח בצדקת יצחק, אך השביע את אליעזר **כמבצע השליחות, למנוע כל עורמה ותחבולה.**

המלבי"ם מוסיף שאליעזר היה מנהל הבית וסמכותו היתה מכרעת, ולכן עליו הוטלה המשימה.

מאידך, **רבי חיים פלטיאל** מציין שיצחק לא שהה לצדו באותה עת, ואברהם הישיש חשש מכל עיכוב. בנוסף, ה**משך חכמה** מחדש שאין אב רשאי לכפות על בנו את בחירת אשתו, ולכן השבועה כוונה כלפי השליח ולא לבן.

הלימוד בגיליון מוקדש להצלחת התורם ובני משפחתו בחינוך, יראת שמים, פרנסה, ובריאות

כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ הַגְּמַלִּים לִשְׁתּוֹת וַיִּקַּח הָאִישׁ נֶזֶם...

מדוע הקדים אליעזר להעניק לרבקה את הנזם והצמידים עוד בטרם ביירר את זהותה, ורק לאחר מכן שאל: "בַּת מִי אַתְּ"?

לדעת ה'**רשב"ם**' סדר הפסוקים אינו כרונולוגי. אליעזר אכן שאל תחילה, והתורה הקדימה לתאר את הנתינה כדי לשמור על רצף השיחה הנעים.

אולם לפי **רש"י והמלבי"ם** משראה אליעזר את חסדה ורגישותה לבריות, זיהה מיד שתתאים להיכנס לביתו של אברהם. מתוך ביטחון שלם בהשגחה העליונה והכרה שמידות טובות הן היסוד המכריע, בחר להעניק לה מתנות מתוך אמון ועין טובה עוד בטרם שאל לייחוסה המשפחתי.

תודה בכל פסיעה וצעד

וְאָבֹא הַיּוֹם... וְאֶקֹּד וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לַה' וַאֲבָרֵךְ אֶת ה' אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם (כד, מב–מח)

כשיצא אליעזר עבד אברהם לשליחותו הגורלית, למצוא אשה ליצחק, נשזר מסעו בהודיה והכרת הטוב. בכל שלב דרך עצר אליעזר להודות ולשבח את הקב"ה על רוב חסדיו. גם כשתיאר לאחר מכן לפני בתואל ולבן את השתלשלות העניינים, לא תלה את ההצלחה ביד המקרה או בפיקחותו, אלא חתם בהשתחוויה ובהודאה גמורה: "וָאֶקֹּד וָאֶשְׁתַּחֲוֶה לַה'".

הנהגה זו משמשת לנו מורה דרך, בפרט בתחום שידוכים הדורש תעצומות נפש מרובות. על כל דבר, בפרט בענייני שידוך יש להודות לה', גם על התקדמות חיובית קטנה, וגם כשלא נראה איך יפול דבר, שהרי גם אליעזר ידע שאחרי ככלות הכל, יכולה הנערה לסרב, כמו ששאל את אברהם: "אולי לא תאבה הנערה", ולמרות זאת לא נמנע מלהודות לה', על כל התקדמות והתקדמות.

וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גְמַלִּים מִגְּמַלֵּי אֲדֹנָיו (כד, י)

מדוע הצטייד אליעזר בעשרה גמלים בדווקא בצאתו לחרן?

שיירת הגמלים של אליעזר לא היוותה רק אמצעי תעבורה, אלא מיזגה היערכות הלכתית עם כבוד הבריות וחסד – יסודות, עליהם נבנה בית יהודי נאמן.

החזקוני מבאר שאליעזר נערך מראש לברכת הנישואין ונטל עמו עשרה אנשים למנין, גמל לכל אחד. המלבי"ם מדגיש את כבוד בית אברהם: שיירה מרשימה שנועדה להפגין רווחה ואמינות, כדי שתתרצה הכלה להצטרף אליו.

וה**'אור החיים'** מלמד שהמספר "עשרה" מבטא ריבוי ושפע רב, כמו "טוב לך מעשרה בנים" - משלחת עמוסת כל טוב הראויה לשליחות הנעלה של בנין בית ישראל.

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע?
שלחו את המילה 'רעיון' למייל
Office@shaalti.co.il

